

OLIJ TA'LIM TIZIMIDA YOSHLAR BILAN ISHLASHNI TAKOMILLASHTIRISHNING BOSHQARUV OMILLARI

Aripova Ziyoda Atxamovna

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining bosh mutaxassisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida yoshlar bilan ishlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan boshqaruv omillari tahlil qilinadi. Bugungi kunda talabalarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularning huquqiy, axloqiy, ma'naviy va intellektual kamolotini ta'minlashda samarali boshqaruv yondashuvlariga ehtiyoj ortib bormoqda. Maqolada mavjud tizimdagi kamchiliklar, boshqaruvdagi metodik yondashuvlar va xorijiy amaliyotlar tahlil qilinib, oliy ta'lim muassasalarida yoshlar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirishga doir takliflar ilgari surilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalardan foydalanish, yoshlar muammolarini erta aniqlash va ularning ijtimoiylashuvini ta'minlashda samarali boshqaruv texnologiyalarining o'rni muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: yoshlar bilan ishlash, oliy ta'lim, boshqaruv omillari, takomillashtirish, ijtimoiy faollik, raqamli texnologiyalar, yoshlarga oid davlat siyosati

Annotation: This article examines the management factors involved in improving the youth engagement system in higher education. In today's context, the need for effective management approaches that support students' social activity, legal awareness, moral values, and intellectual development is increasing. The paper analyzes shortcomings in the current system, methodological approaches in management, and international practices. It proposes practical recommendations for enhancing youth-focused activities in universities, with a

special focus on digital tools, early identification of student issues, and mechanisms to promote social inclusion.

Keywords: *youth engagement, higher education, management factors, improvement, social activity, digital technologies, youth policy*

Аннотация. *В данной статье рассматриваются управленческие факторы совершенствования системы работы с молодежью в системе высшего образования. В условиях современных вызовов возрастает необходимость в эффективных подходах к управлению, направленных на повышение социальной активности студентов, их правовое, нравственное и интеллектуальное развитие. В статье проанализированы существующие недостатки в системе, методические подходы в управлении и зарубежный опыт. Также предложены меры по совершенствованию молодежной политики в вузах, включая использование цифровых технологий, раннее выявление проблем студентов и обеспечение их социальной интеграции.*

Ключевые слова: *работа с молодежью, высшее образование, управленческие факторы, совершенствование, социальная активность, цифровые технологии, молодежная политика*

Kirish. Oliy ta'lim muassasalari nafaqat kasbiy bilim beruvchi, balki yoshlarni jamiyat hayotiga tayyorlovchi muhim ijtimoiy institutlar hisoblanadi. So'nggi yillarda oliy ta'limda yoshlar bilan ishlashga doir yondashuvlar yangilanmoqda, ammo tizimli boshqaruv yondashuvlarining yetishmasligi ayrim muammolarni yuzaga keltirmoqda. Xususan, talabalar orasida befarqlik, motivatsiya pasayishi va ijtimoiy faollikning sustligi kuzatilmoqda. Mazkur maqola aynan shu muammolarni bartaraf etish uchun boshqaruv omillarini aniqlash va takomillashtirish yo'llarini ko'rsatishga qaratilgan. Ishning dolzarbligi shundan iboratki, u yo'nalish oliy ta'limda sifatli kadrlar tayyorlash bilan bevosita bog'liq bo'lib, yoshlarning jamiyatdagi faolligi, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy integratsiyasiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Adabiyotni o'rganish. Mavzuga oid mavjud ilmiy manbalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, dunyo bo'yicha yoshlar bilan ishlash siyosati muhim davlat strategiyasiga aylangan. Xususan, Rossiyada "Molodyozhnaya politika", AQSHda "Student Affairs Management" modeli asosida ishlanadi. O'zbekiston tajribasida esa "Yoshlar siyosati to'g'risida"gi qonun asos bo'lib xizmat qiladi. Ba'zi tadqiqotchilar (X. Karimov, R. Safarova) yoshlar bilan ishlashda an'anaviy yondashuvlarning samaradorligi past ekanini ta'kidlashadi. Boshqaruv jarayonida metodik tizim, motivatsion muhit va raqamli yechimlar uyg'unligi kam yoritilgan. Shuningdek, yoshlarning muammolarini erta aniqlash va faol jamoaviy ishlarga jalb etish bo'yicha ham ilmiy takliflar yetarli emas.

Asosiy qism

Oliy ta'lim muassasalarida yoshlar bilan ishlash tizimini samarali tashkil etish va boshqarish ko'plab omillar uyg'unligiga tayanadi. Mazkur tizimning muvaffaqiyati birgina ma'muriy boshqaruv emas, balki tashkiliy, psixologik, texnologik va ijtimoiy jihatlarining uzviy bog'liqligi orqali ta'minlanadi.

Avvalo, **tashkiliy-huquqiy asoslar** mustahkam bo'lishi zarur. Yoshlar siyosatini amalga oshirishda oliy ta'lim muassasalari doirasida aniq reglamentlar, me'yoriy hujjatlar va ichki tartib-qoidalarining mavjudligi muhim hisoblanadi. Ular faoliyatni izchil yo'lga qo'yish, vakolatlarni belgilash va boshqaruvda shaffoflikni ta'minlash imkonini beradi.

Ikkinchi muhim omil – bu **kadrlar salohiyati**. Yoshlar bilan bevosita ishlovchi mutaxassislar – dekan o'rinbosarlari, psixologlar, murabbiylar va tutorlarning kasbiy tayyorgarligi, kommunikativ ko'nikmalari hamda psixologik yondashuvga ega bo'lishi tizimning samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Malakali kadrlar orqali muammolarni erta aniqlash va ijobiy muhit yaratish mumkin bo'ladi.

Shuningdek, zamonaviy **axborot-kommunikatsiya texnologiyalari** yoshlar bilan ishlashda samaradorlikni oshirish vositasi sifatida xizmat qilmoqda. Elektron

so‘rovnomalar, raqamli monitoring tizimlari, Telegram-botlar, CRM platformalari orqali yoshlarning kayfiyati, faoliyati va ehtiyojlari real vaqt rejimida kuzatiladi va tahlil qilinadi. Bu esa boshqaruv qarorlarini asosli va tezkor qabul qilish imkonini yaratadi.

Yana bir muhim jihat – bu **tashqi hamkorlik va loyihaviy yondashuv**. NNTlar, davlat va nodavlat tashkilotlari bilan hamkorlikda ijtimoiy loyihalar tashkil etish orqali yoshlarning fuqarolik faolligi oshiriladi, ularning ijtimoiy hayotga jalb etilish darajasi ortadi. Bu esa yoshlar orasida ijtimoiy mas’uliyat va jamoaviylik tuyg‘usini kuchaytiradi.

Nihoyat, **motivatsiya va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimi** ham muhim omillardan biridir. Stipendiyalar, grantlar, rag‘batlantiruvchi mukofotlar, ijtimoiy yordam mexanizmlari orqali faol va iqtidorli yoshlar rag‘batlantiriladi. Bu esa ularning o‘z ustida ishlashi, tashabbus ko‘rsatishi va ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishini rag‘batlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu omillar uyg‘un holda boshqarilgandagina yoshlar bilan ishlash tizimi barqaror, natijador va ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘ladi. Har bir komponentning o‘zaro integratsiyasi orqali oliy ta’lim muassasalarida sog‘lom va faol yosh avlodni shakllantirish mumkin bo‘ladi.

Natijalar

Olib borilgan ilmiy tadqiqotlar va amaliy kuzatishlar asosida aniqlangan natijalar oliy ta’lim muassasalarida yoshlar bilan ishlash tizimini takomillashtirishda muhim omillarni ochib beradi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, samarali boshqaruv modeli joriy etilgan universitetlarda talabalar o‘rtasida ijtimoiy faollik darajasi an’anaviy yondashuvlarga ega oliygohlarga nisbatan 30–40 foizga yuqori bo‘lmoqda. Bu esa boshqaruv tizimining talaba hayotiga bevosita ta’sir ko‘rsatishini isbotlaydi.

Yoshlar bilan ishlashda raqamli vositalardan, xususan, elektron so‘rovnomalar, Telegram-botlar, CRM tizimlar va boshqa axborot-

kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish yoshlar muammolarini erta aniqlash va ularga o'z vaqtida javob qaytarish imkonini beradi. Shuningdek, boshqaruv tizimining doimiy monitoring asosida tashkil etilishi, ma'lumotlarga tayanilgan qarorlar qabul qilishni ta'minlab, tashkiliy islohotlarning barqaror bo'lishiga olib kelmoqda.

Tadqiqotlar shuni ham ko'rsatmoqdaki, innovatsion yondashuvlar — xususan, psixometrik testlardan foydalanish, loyiha asosidagi faoliyatlar tashkil etish va individual motivatsiya tizimlarini joriy etish orqali boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Bu kabi yondashuvlar nafaqat yoshlarning ehtiyojlariga mos keladigan faoliyatlarni shakllantirishga, balki ularni ijtimoiy jarayonlarga ongli va faol ravishda jalb qilishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, maqolada tavsiya etilgan boshqaruv omillari yoshlar siyosatini oliy ta'lim muassasalarida amaliy jihatdan samarali amalga oshirish imkonini beradi. Ular orqali yoshlar bilan ishlashda tizimlilik, aniqlik, barqarorlik va innovatsion yondashuvlar uyg'unlashgan holda samarali boshqaruv modeli shakllanishi mumkin.

Xulosa

Oliy ta'lim muassasalarida yoshlar bilan ishlashni takomillashtirish bugungi kunda ta'lim sifati, ijtimoiy barqarorlik va yetakchi avlodni shakllantirish yo'lida muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ko'rib chiqilgan boshqaruv omillari – tashkiliy-huquqiy asoslar, kadrlar salohiyati, raqamli texnologiyalar, tashqi hamkorlik va motivatsion mexanizmlar – o'zaro uyg'un holda boshqarilganda, yoshlar bilan ishlash tizimi samarali va barqaror bo'lishi mumkin.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli boshqaruv vositalari, mas'ul kadrlarning malakasi va tizimli monitoring ishlari talabalarning ijtimoiy faolligini oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu boisdan, oliy ta'lim muassasalari o'z faoliyatida quyidagilarga alohida e'tibor qaratishi lozim:

- yoshlar bilan ishlovchi mutaxassislarning kasbiy malakasini doimiy oshirib borish;
- elektron boshqaruv vositalarini keng joriy etish;
- talabalar fikrini o'rganish va unga asoslangan qarorlar qabul qilish tizimini shakllantirish;
- yoshlarni ijtimoiy loyihalarga faol jalb qilish orqali ularning jamiyatdagi rolini kuchaytirish.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'limda yoshlar bilan ishlash tizimini takomillashtirish uchun boshqaruv omillarini tizimli, zamonaviy va innovatsion yondashuvlar bilan boyitish lozim. Bu esa nafaqat ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi, balki yoshlarning milliy qadriyatlar va global tamoyillar uyg'unligida rivojlanishini ham ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tashtemirov A., Usmonova Y. PROFILAKTIKA INSPEKTORINING YASHASH MANZILLARIDAN UZOQ MUDDATGA KETGAN YOSHLAR BILAN ISHLASH FAOLIYATINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования. – 2024. – Т. 3. – №. 12. – С. 51-52.
2. Sadullayev U. ZAMONAVIY O'ZBEK MAHALLALARIDA YOSHLAR BILAN ISHLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //Modern Science and Research. – 2025. – Т. 4. – №. 4. – С. 1735-1743.
3. Fox M. et al. Critical youth engagement: Participatory action research and organizing //Handbook of research on civic engagement in youth. – 2010. – С. 621-649.
4. Iwasaki Y. Youth engagement—Engaging for change: Changing for engagement //Journal of Community Engagement and Scholarship. – 2022. – Т. 8. – №. 2.

5. Иванов С. Ю., Иванова Д. В., Чвякин В. А. Динамика относительных ценностей молодежи в образовании и на рынке труда //Социодинамика. – 2024. – №. 5. – С. 10-24.

6. Запалацкая В. С. ПРИНЦИПЫ ПРОЕКТИРОВАНИЯ МОТИВИРУЮЩЕЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В СИСТЕМЕ РАБОТЫ С ОДАРЕННЫМИ ДЕТЬМИ И ТАЛАНТЛИВОЙ МОЛОДЕЖЬЮ //Международный научно-исследовательский журнал. – 2024. – №. 2 (140). – С. 27.